

סוגה משושנים

השתלשלות הסוגיות בהלכות נדה
עד ההתפרטות להלכה ולמעשה

הרב אורי אברהם הכהן

עריכה: ר' דוד צרי

בתוספת מבואות רפואיים ופיזיולוגיים

מאת ד"ר חנה אדלר-לזרוביץ'

כרך א'

**"התורה העידה עלינו סוגה בשושנים,
שאפילו כסוגה בשושנים - לא יפרצו בהן פרצות"**

(סנהדרין דף לז ע"א)

הוצאת גילוי - ישיבת עתניאל
ה'תשפ"ב

סידור ועימוד: אברהם רחמים
עריכת תוכן ולשון: ד"ר דוד צרי
עורך אחראי: הרב אלעזר גולדשטיין

© כל הזכויות שמורות
למכון התורני 'גילוי' ישיבת בית ועד לתורה,
עתניאל

יוצא לאור ע"י ישיבת בית ועד הר חברון
ד.ג. הר חברון, עתניאל, 90407

את הספר אפשר להשיג
בטלפון: 02-9964241
במייל: giluyot@gmail.com

נדפס בישראל, כסלו תשפ"ב.
מסת"ב: 978-965-9263-950 ISBN

לעילוי נשמתה הזכה והטהורה של סבתי מורת

דינה הכהן ז"ל

שכל חייה היו קודש לסלילת נתיבים לשמירת

הטהרה בישראל "בדרך יהודית"

ולעילוי נשמתו הזכה והטהורה של סבי מורי

ר' ידעיה הכהן ז"ל

מנקיי הדעת שבירושלים שכל חייו היו קודש

למען התורה, העם והארץ

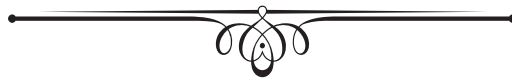

**"וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת
לפני ה' אלוקינו כאשר ציוונו, וצדקה וברכה ורחמים וחיים
ושלום יהיה לנו ולכל ישראל עד העולם"**

**מהדורה זאת תהיה
לזכותם של הורינו היקרים**

**ה' יאריך ימיהם בטוב
ושנותיהם בנעימים**

לירז ורון כ"ץ

ברכות והסכמות (לפי סדר קבלתו)

מו"ר הרב שלמה דיכובסקי שליט"א חבר בית הדין הגדול ומנהל בתי הדין הרבניים

ב"ה מנחם אב תשעט

מכובדי היקר, הרב המובהק יושב בשבת תחכמוני, הרב אורי אברהם בן חברי הקרוב גדול בתורה ובהלכה ראש הישיבה הרב רא"ם הכהן שליט"א!

מזה שנים שאני נמנע מלהשתמש בתואר "הגאון" לחכמי דורנו, גם הגדולים שבהם. על כן אבקש את סליחתו ואת סליחת מר אביו שליט"א, על העדר התואר הזה.

נתכבדתי על ידו לעיין בספרו: "סוגה משושנים" על הלכות נדה. הספר מכיל את שיעוריו בהלכות אלו שנאמרו בבית המדרש בישיבת עתניאל הגדולה. לשיעורים צורפו מבואות רפואיים ופיזיולוגיים מד"ר חנה אדלר לזרוביץ הי"ו.

אכן עיינתי בספר עיון שטחי – עיון מלא מחייב לימוד מעמיק – והתפעלתי!

שיעורים על מסכת זו או אחרת, אינם עוסקים בדרך כלל בקביעת הלכה למעשה, אלא בבירור היסודות העיוניים והלמדניים של הסוגיא. שיעורים כאלו גם אינם עוסקים בקביעות הלכתיות, אלא בעיקר בסוגיא הנלמדת בלבד.

בספר זה עושה המחבר עבודה כפולה: בירור עיוני של הסוגיא ושל שיטות הפוסקים בה, ובקביעת הלכה למעשה בנושאים אלו. יתר על כן באמצעות המבואות הרפואיים, נחשף המעיין לבירור מעמיק של הנושאים ההלכתיים מתוך מבט מקיף על כל הצדדים: רפואי, עיוני והלכתי – כך שמתקבלת תמונה שלימה של הנושא על כל גווניו. יש לציין כי בהלכות נדה קיימת חשיבות מיוחדת לבירורים הרפואיים, כי רק כך ניתן לקבל תמונה אמיתית של המצב הפיזיולוגי והרפואי, ורק כך אפשר להגיע למסקנה הלכתית לאמיתת של תורה.

הצעתי למחבר שליט"א לסכם בסוף כל סימן או בסופו של הספר, את המסקנות ההלכתיות העולות מן הבירור העיוני ומן הבירור הרפואי גם יחד. בכך יפתחו לפני המעיין שתי דרכים, האחת ארוכה: בירור הלכתי יסודי ומסקנה הלכתית הנובעת מכך, או קביעת הלכה קצרה וברורה, למי שאין עתותיו בידו, ומבקש לראות את המסקנות המעשיות וההלכתיות הלכה למעשה, ללא עיון רב ומפורט. גם למעיינים עיון רב ומקיף, תהיה אפשרות לחזרה מהירה על המסקנות של הספר, כדוגמת מה שעשה מרן רבי יוסף קארו, בחיבורו הגדול "בית יוסף" ובחיבורו הקצר: "שולחן ערוך".

הספר מייצג גישה חדשנית של פסיקת הלכה: עיון ובירור מעמיקים במקורות ההלכתיים, בצירוף הידע המדעי והרפואי העדכניים. מעטים הלכו בדרך זו, ולכן לחיבור חשיבות הלכתית מיוחדת.

ישר כוח על הכל. אורך ימים ושנים טובות למחבר ולמר אביו שליט"א. יהי רצון שיפוצו מעיינותיהם, יזכו להגדיל תורה ולהאדירה, ויזכונו בחיבורים נוספים בכל מקצועות התורה.

בברכה מקרב לב:

רפאל שלמה דיכובסקי
לשעבר חבר בית הדין הגדול
ומנהל בתי הדין הרבניים

הרב דוב ליאור

רב העיר
קריית ארבע היא חברון ת"ז

בס"ד, א אלול תשע"ט

מכתב ברכה

הובא לפניי החיבור 'סוגה בשושנים' על הלכות נידה (ב"כ) מאת הרב אורי אברהם הכהן. שמח לבי לראות ביאור מקיף והמבאר את הלכות נידה, החל ממקורות התלמוד דרך גדולי הראשונים ועד פוסקי דורנו.

מבין השיטין ניכר גודל העמל וההשקעה שהשקיע הרב המחבר בלימוד הסוגיות לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא לפי כללי הפסיקה המקובלים בעם ישראל מדורי דורות.

ראוי ספר זה לעלות על שולחנם של מלכים - מאן מלכי רבנן - ויוכלו להיעזר בו לבירור כל הלכה מראשיתה ועד סופה עם נימוקיה והסבריה בטוב טעם ודעת.

ישר כוחו של הרב המחבר ואין ספק שספרו יתרום להגברת העיסוק של חובשי בית המדרש בנושא זה העומד ברומו של עולם.

יהי רצון שהקב"ה יזכהו לחבר עוד חיבורים להגדיל תורה ולהאדירה, יפוצו מעיינותיו חוצה לזכות את הרבים ותרבה הדעת, וחפץ ה' בידו יצלח.

החותם לכבוד התורה ולומדיה,

דוב ליאור

בס"ד, ד' תשרי תש"פ, 4-16/5

דברי ברכה

הוא לפני גליזנות הספר "סוגה משושנים" על הלכות טהרת המשפחה, מעשה ידיו להתפאר, של הרב החשוב, היקר והנעלה, מרביץ תורה, משנתו סדורה וערוכה, שמו מפארים, תהלתו בקהל חסידים, יראתו קודמת לחכמתו, שמן תורק שמו, הרה"ג אורי אברהם הכהן שליט"א, ר"מ וראש כולל בישיבה הגבוהה בעתניאל, ובא ותלמודו בידו, מה שעסק במסגרת הישיבה, בהעברת שיעורים בהלכות נדה, והרחיב כיד ה' הטובה עליו להביא את ההלכה ממקורה מהמשנה והתלמוד, והגאונים הראשונים, ופסיקת מרן הש"ע והרמ"א, ודעות הפוסקים האחרונים ונושאי כליהם, ודעות אחרוני זמננו, מנהיגי העדות ההלכות לבני אשכנז, וההלכות לבני עדות המזרח ע"פ פסקי מרן מלכא פוסק הדור כמהר"ר אאמו"ר עובדיה יוסף זצוק"ל, ע"פ מה שכתב בספריו טהרת הבית ג' חלקים שהם לנו לעינים בהלכות החמורות של טהרת המשפחה, שע"פ התורה אשר הורה בה נלך, לא נטה ימין ושמאל, בדרך המלך נלך, ללכת אחר הלכותיו של מרן הש"ע, ומרן זיע"א ועתה העלה על ספר את אשר למד ולימד, וערך הכל בטוב טעם ודעת, להבין את פרטי הדינים, דבר דבור על אופניו, תפוזי זהב במשכיות כסף, להבנת הדברים בשיטות הפוסקים בטעמים ובנימוקים, איישר חיליה לאורייתא.

ונודע שהספרים טהרת הבית הוא חיבור אדיר ונפלא, אשר הלומדים בספרים אלה עומדים ומשתוממים כיצד בן אנוש הספיק לעיין ולהקיף כ"כ הרבה ספרים, ראשונים ואחרונים ואחרונים ואחרונים, ואשר לא מצאנו כדוגמתו שנים רבות. ועיניו כיונים צופים על הכל בעיני עמוק וישר, והוציא לעם ישראל סולת נקיה לשעה ולדורות. והכל עפ"ד הש"ע שקיבלנו הוראותיו בין להקל ובין להחמיר, וכל מורה הוראות שפוסק לספרדים בהלכות נדה, אינו יכול להורות בלי שיהיה בקי בספרים טה"ב, שקרוב לודאי שמחמיר הוא בחנם או מיקל בחנם, ומטהר את הטמא ומטמא את הטהור.

ובמה שדן לגבי התקן תוך רחמי, הגה יש בזה שתי סוגים, יש התקן שמפרש הורמונים כדו', בכדי למניעת הפריית הביציות, וכיון שזה גורם לשינוי הדמים עצמן, קשה לתלות להקל. אבל יש התקן שאינו מפרש הפרשות ואינו גורם לשינוי מערכת הוסת וכי' שבאשה, ולכן בזה כאשר הרופאים טוענים בבירור שהתקן כזה גורם להפרשת דם על ידי חיכוך ועושה פציעה שמוציאה דם יש כמה פוס' שמקילים בזה לתלות דם שראתה שלא בשעת הווסת. ובטה"ב לא חילק, אבל כמה ת"ח חשובים ביארו בזה, ועוד חזון למועד.

ואודות דם הבא מבלי הרגשה, ידוע שהתוס' (נדה נה.) הביאו בשם רש"י, שכתב, מורה שמואל שהיא טמאה מדרבנן, פ"י דתלינן דלמא ארגשה ולא אדעתה. וכתבו התוס', ואין נראה, דאפי' מוחזק לה שלא הרגישה, טמאה, הואיל וראתה דם נדות. ורב אשי נמי מודה דלשמואל היכא דלא הרגישה טהורה מה"ת וטמאה מדרבנן, אלא אחי' לפרושי דכי נמצא אקרקע דטהורה אפי' מדרבנן. ע"כ. ויש שרצו ללמוד שלפי רש"י, אם ודאי לא הרגישה לא תהיה טמאה אפי' מדרבנן. ועכ"פ לדינא

Yitzchak Yosef
The Rishon Lezion Chief Rabbi of Israel

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל

תפסין דהוא אסור. ובפרט שידוע מה שכתבו הרבה אח' שנשים של ימינו לא מרגישים, וכמ"ש בשו"ת רב פעלים (ח"ג י"ד סי' טו): ושאלתי לכמה נשים אם ירגישו בפתיחת המקור ועקירת הדם בפנים ואמרו שאין מרגישים בכך ואין להם שום ידיעה מפתיחת המקור ועקירת הדם, ורק מרגישים בעת שיוזב הדם על בשרם כשיצא מן השפה.

ובסדרי טהרה מבואר שדין הרגשה תלוי בראיה של דרך העולם, וכיון שכיום הדרך היא לראות בלי הרגשה, חזר להיות טומאה דאורייתא. [והביא ראיה ממה שאמרו שאפי' דם של תינוקת בת יומה טמאה, והרי בתינוקת לא שייך הרגשה].

אולם כמה אח' סביא ליה שזו גזירת הכתוב, וכן דעת השב יעקב (סי' ט), בשם מהרשש"ך, (וישם לא רצה להקל בנדינו שראתה בתוך ימי נסתה, וכן דעת המהר"ם לובלין והאגרות משה ועוד רבים), וכיון שנשים כיום לא מרגישות זו טומאה דרבנן ולא טומאה דאורייתא.

ויש שיטה שלישית שכיום נשים מרגישות אלא שלא מבינות מה זה הרגשה, וזה קרוב למה שכתב בערוך השולחן (סי' קצ"ג סעיף טא) [וז"ל: ודע שנמצא בתשובה לאחד מהגדולים (מהרש"ך) שחקר על זה לנשים בקיאות ואמרו לו שטבעית טבעית יש יש מהן שמרגישות בפתיחות פי המקור ויש מהן שאינן מרגישות בהרגשה זו רק בהרגשות דויבת דם נדה כולן מרגישות עכ"ל, והכל יפצה פי הנשים האלה ולא ידעי מאי קאמרי ורבותינו נאמנים עלינו יותר מהן וגם אינן משקרות בדבריהן, אלא שאינן מבינות. ודע דכל דבר מותרות שבגוף שהגוף צריך לדחותם הטבעי הקב"ה בטבע הגוף שכשיגיע זמן דחיפתם לחוץ שיפתחו אז נקבי הפליטה שעד כה היו סתומים ולצורך דחיית המותרות נתפתחו ויוצאים לחוץ כמו יציאה לגדולים ולקטנים וצואת החוטם, ובאשה נתוסף גם הדמים מהמקור לדחיפת המותרות וזהו שהש"ס מדמה להרגשת מי רגלים מפני שסמוכים זל"ז וכזה כן זה, וזהו הכרח שיפתח המקור דא"ל כלל באופן אחר ובשעת הפתיחה יש הרגשה וקצת צער עד שמפני זה גם יקין משנתו כדברי רז"ל. וכמו שבאנשים אם נשאל לכמה בני אדם איך תרגיש בהתחלת הטלת מי רגלים המשכיל המבין דבר יאמר שמרגיש שנפתח המקום והמי רגלים יוצאים ורווח לו, ומי שאינו מבין לא יאמר רק שמרגיש שמי רגלים מתחילים לצאת כמו כן הנשים האלה אינן מבינות זאת אבל פשיטא שלכולן כן הוא רק גם זה מובן שאין כל הטבעיות שוות יש שקלה אצלן הפתיחה ויש שקשה להן הפתיחה כמו בלידה יש נשים שבנקל יולדות ויש שבכבדות ואין נ"מ רק בין רב למעט אבל לכולן יש הרגשת פתיחת פי המקור בהתחלת ראייתן וזולת אם יש לה מחלה בקשרי האם כשנדרופפו הקשרים אז יכול להיות שיוצא הדם בלא הרגשה וכמו במי רגלים כשנדרופפו כיס השתן משתין ואינו מרגיש ולזה צריך רפואות לחזק הקשרים כאשר ראינו כמה פעמים כמו כן בראיית דמים אבל בבריאות יש לכולן הרגשה זו והאינן מבינות או שטבען קלה אומרות שמרגישות רק זיבת דם נדה אבל באמת זהו ממש הרגשה זו].

נ"כ בס' לבושי עזו להגר"ע אויערבך כתב, שכיום נחשב טומאה דאורייתא. והוסיף חילוק, שהכל תלוי באשה עצמה, וזה קצת פשרה, שנכון שזה גז"כ שצריך לראות כדרך, אה"נ אשה שטוענת שכל ראייתה כדרך אם ראתה שלא בהרגשה, כשראתה שלא בהרגשה אין זה כדרך, אבל רוב נשים שראות בלא הרגשה, בזה נחשב כמו הרגשה, שהרי זה דרכה].

Yitzchak Yosef
The Rishon LeZion Chief Rabbi of Israel

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל

ומהי הרגשה, בש"ע מפורש שהרגשה זה פתיחת פי המקור. וברמב"ם נזכר שנודעו כל גופה. והפוסקים נוקטים בפשיטות שתי הרגשות אלו לדאורייתא. אלא שהנודע ביהודה מחדש הרגשה נוספת מדאורייתא שהיא זיבת דבר לח. הובא בפ"ת שם. ויש בזה ג' אפנים, שהרגשה שוב לה דם בתוך המקור, או שוב לה דבר בתוך הפרוודור, או שיוצא לה מן המקור לפרוודור. או שוב לה לבחורץ. והרבה מקילים לגבי הרגשת סיבת דבר לח.

בתה"ד סי' פו, מבואר שעצם הדבר שהרגשה זה כבר סיבה לטמא אותה, ובש"ע סי' קפח ואפי' הרגשה וכו' אם מצאה מראה טהור, טהורה. ובסי' קצ כתב מרן בש"ע שאם לא מצאה כלום טמאה, וזה דברי התה"ד. ורע"א בת" סי' קנח רוצה לתלות מנח' הראב"ד והר"ה במה שא"א לפתיחת הקבר בלא דם, האם הכונה שהמציאות היא שלא יתכן שיוצא דבר מהרחם בלי שיוצא דם עימו, ולכן אפי' אם היה שם מראה טהור, תמיד תהיה טמאה, ולמעשה נקטו רוב הפוס' שאם הרגשה ולא בדקה מיד היא טמאה. ומדאורייתא. לכן צריכים להזהר לא לדבר על זה עם הנשים, כי הנסיון מראה שהם מאד מתבלבלות בדבר הזה.

אבל אם ברי לה שלא הרגשה טמאתה תהיה רק מדרבנן.

ויש לציין עוד, אודות אשה שבדקה בעד הבדוק ומצאה דם, ואומרת ברי לי שלא הרגשתי, שאף שבסי' טה"ב במשמרת טהורה (עמוד כ"א) הביא בשם האחרונים, שטמאה רק מדרבנן. אולם בשו"ת יביע אומר חלק ט (אורח חיים סימן ק"ז) כתב, דבזמנינו נודע לנו שיש נשים רבות שלא מרגישות כלל בשעת וסתן, ואינן יודעות הרגשה מה היא, ונע' מה שהאריך בזה בערוך השולחן (סי' קנ"א אות ס"א והלאה). ע"ש. ולאלה אי אפשר לסמוך כשאומרת ברי לי שלא הרגשתי, לכן נכון להורות להן שיעשו שאלת חכם, והיה ה' עם השופט.

ולענין אשה שבדקה בשחרית, אם צריכה לחזור ולבדוק סמוך לשקיעה, אף שראיתי לאחד שכתב שאינה צריכה לחזור ולבדוק, והסתמך על מ"ש בט"ז דבדיעבד מהני בדיקת שחרית, אולם אין זה נכון לדינא, דלא חשיב בדיעבד אלא לאחר שהגיע הלילה, אבל כל עוד שיכולה לתקן, צריכה לחזור ולבדוק סמוך לערב, כפי הדין, ואין זה בכלל דיעבד שאנו מקילים בזה.

ולענין בדיקת הפסק טהרה בביה"ש, לכתחלה יש להזהיר את הנשים לבדוק בדוקא קודם השקיעה, ולא לצמצם, אבל אם התעכבה, יש להקל בביה"ש, בפרט בזמנינו ובצעירים, כדי שלא יבוא ח"ו להרהורי עבירה הקשים מעבירה, וכדאים כמה החפץ חיים והאגרות משה לסמוך עליהם בכה"ג, דאיכא כמה ספיקות, שמא ביה"ש יום, ושמא הלכה כרבי יוסי דבסוף ביה"ש דרבי יהודה הוי ביה"ש כהרף עין, ושמא כר"ת דבחי"ש אחר קרוב לשעה מהשקיעה.

ומה שהעיר בס' קול אליהו (טופיק) ח"א, שדברי מרן זיע"א בט"ז ב"ב הם נגד מרן הב"י להדיא, שכתב, שאין זה נכון לעשות הפסק טהרה בביה"ש, ועשה את מרן זיע"א כאילו לא ידע את יוסף, וכבר שלחנו לו הערה מזמ"ר, שהבית יוסף קאי על זמן ר"ת דנקיט כוונתה באור"ח סימן רס"א, ובזמן ביה"ש של ר"ת ליכא כל הספיקות הנ"ל. ואין לזה קשר לביה"ש של הגאונים.

Yitzchak Yosef
The Rishon LeZion Chief Rabbi of Israel

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל

זווג שנשואים כמה שנים ולא עשו בדיקות לפני ואחרי תשמיש, בכדי שתהיה מוחזקת שלא רואה דם מחמת תשמיש, שלא ידעו דין זה, וכעת חזרו בתשובה, האם צריכים לעשות בדיקות אלו כשנודע להם שצריך, בשו"ת שבט הלוי (חזיון סי' קנ"א אות ב) כתב להקל, ע"פ מ"ש ברמ"א יו"ד (סי' קפ"ז) שכל מקום שצריכה לעשות בדיקת שפופרת אם עברה ושימשה ולא ראתה דם מועיל, דתשמיש שלא ראתה בו עדיף מבדיקת שפופרת, שהוא רק חיקוי ודימוי לתשמיש, ונעקר החזקה דרואה מחמת תשמיש, וא"כ הכא ששימשה הרבה פעמים ולא ראתה, פשיטא דמותרת, דשם (בסי' קפ"ח) מהני אפי' לעקור חזקה, כ"ש דכאן מהני להמשיך החזקה, וע"ש עוד שעשה ס"ס להחזיר, ולכן אם עבר זמן רב אינם צריכים לעשות בדיקה לפני ואחרי תשמיש.

ובענין הפסק בטהרה לכלה בתולה, הגה העיקר לדינא שצריכה להפסיק בטהרה לפני החופה, אחר שתקנת עצמה היטב, ותתחיל לספור שבעה נקיים, ואינה צריכה להמתין כמה ימים קודם ספירת ד' נקיים כשאר נשים נשואות, וכמ"ש בספר טה"ב ח"א (עמ' תנ"א). וע"ש בהערה שכן הוא המנהג אצלנו, וכך יש להורות. ואין להחמיר עליה להמתין יום או יומיים ולחוש שמא יש טפות דם שקרום הבתולין מעכבן, אלא אחר שבדיקה עד כמה שידה מגעת יוצא נקי, די לה בזה ותספור ד' נקיים, ומה שכב' כתב להביא ראיה מגנינת מוך דחוק, ע"ש (בשני ד"ח) והלאה, שאינו אלא למצוה מן המובחר וחומרא בעלמא, ולכתחלה די בבדיקה סמוך לביה"ש, וזהו שכתב הרמ"א, וכן נוהגים לכתחלה, אבל לא נוהגים במוך דחוק כל ביה"ש. ואע"פ שמרן כתב בש"ע ולעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתבדוק במוך דחוק, שבדיקה זו מוציאה מכל ספק, היינו חומרא שיש לנהוג בה לכתחלה, אך במקום שאשה קשה לה לתת מוך דחוק, וכגון שזיאה רגישה, והמוך גורם לה כאב, או חוששת שע"י המוך דחוק יצא דם מהבית החיצון של הרחם, יכולה להקל להפסיק בטהרה ללא מוך דחוק, ועל כן בכלה בודאי שיש להקל.

ולא נצרכה אלא לברכה, שיה"ר שחפץ ה' בירו יצלח, להמשיך ולזכות את הציבור בתורה שבכתב, ובתורה שבע"פ, ביתר שאת וביתר עז, ויפוצו מעינותיו חוצה, להגדיל תורה ולהאדירה.

בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא הרבנות הראשית לישראל

ראש הישיבה מו"ר הרב בנימין יוסף קלמנזון שליט"א

כח דהתירא מתוך דקדוקי הלכות ויראת שמים

זכיתי להכיר את תלמידי, אהובי מורי ורבי הרה"ג אורי הכהן שליט"א זה שנים רבות של למידה, הוראה ופסיקה משותפת.

מתלמיד חרוץ, מוכשר ומתמיד הפך להיות בקי ומעמיק בעיון ובהלכה. יתר על כן, מעבר לבקיאותו הגדולה בענייני נידה, אשר זכה לה בדיבוק חברים בבית המדרש שלנו, מעבר לעמקותו ותובנותיו, זכה לישרות הלכתית גדולה, ולכוח פסק מהגדולים שהכרתי.

זכה הרב שליט"א לכוח פסק מתוך ניתוח כל המקורות, תוך הקפדה על מנהגי ישראל ורוח הפסיקה המלווה את עמנו מחז"ל אל הראשונים, האחרונים, ועד לפוסקי דורנו. הקפדתו זו משולבת עם ההבנה הקדושה של חשיבות וקדושת הזיווג, והחיבור בין איש לאשתו.

על כן ניכרים בפסיקותיו, הבקיאות והעיון, יראת השמים ויראת החטא יחד עם הרצון להקל ככל שההלכה ורוחה מאפשרים, וכוח דהתירא עדיף.

בשנים האחרונות משמש הרב אורי הכהן שליט"א ראש כולל בישיבה והוא גם הפוסק הראשון בענייני נידה שאתו אני מתייעץ במקרים שאני מסופק בהם. בכל פעם אני לומד ממנו, ותמיד מתלהב מניתוחיו, הכרעותיו ופסיקותיו.

לענ"ד, מדובר בפוסק גדול, וראוי לכל בית ישראל לסמוך הלכה למעשה על ספרו היקר !

אני לא מצאתי בו פסול, ובטוחני שאם ח"ו ימצאו המחבר או ת"ח אחרים, חסרון כלשהו בספרו, יהיה מורנו ורבנו הרב אורי הכהן שליט"א הראשון ליידע את הכלל בחסרון זה. לענ"ד חסרון גדול הוא לפוסק שאיננו חוזר ומשביח את לימודו ופסיקותיו, כידוע מגדולי הדורות.

בשמחה רבה ובהודאה להשי"ת
על הספר החשוב לכלל ישראל,

בנימין יוסף קלמנזון

ברכת אב
אמו"ר הרב רא"ם הכהן שליט"א
ראש הישיבה ורב הישוב עתניאל

עם צאת הספר על הלכות נידה של בני האהוב הרב אורי, אני חש בשמחה את בת הקול שעליה מספרת הגמ' ביחס לשלמה:

אמר רב יהודה אמר שמואל: בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצתה בת קול ואמרה: בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני. חכם בני ושמח לבי ואשיבה חרפי דבר.
תלמוד בבלי מסכת שבת דף יד עמוד ב

בני האהוב הרב אורי אברהם זוכה ללמוד וללמד. אבל רבה שמחתי כפלים, כשעתה הוא זוכה להוציא ספר שיש בו כל יסודות ההלכה, מהמקור עד הלכה למעשה, של הלכות נדה.

*

הגמ' אומרת:

דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין יריכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו, שנאמר: הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל וגו' מפחד בלילות, מפחד של גיהנם שדומה ללילה.
תלמוד בבלי מסכת יבמות דף קט עמוד ב

בכל תחום בהלכה יש להבדיל בין דיון בעצם ההלכה באופן חד מימדי, לבין דיון בהלכה למעשה, אזי נפגשות בצומת ההלכה סוגיות שונות בהלכה, והפוסק צריך לשקלל את כל הסוגיות על פי כללי תורה.

בהלכות נידה מצוי מורה הוראה במתח בין בנין הזוגיות בשלמות, מצוות עונה, קיום מצוות פריה ורביה, לבין איסור כרת של נידה.
הרב אורי הביא בהקדמתו את דבריו הנפלאים של השל"ה המבאר את כיסופיו של דוד המלך לטהר אישה לבעלה. ומאידך גיסא, עם כל הרצון העז לטהר אנחנו מתפללים שלא נאמר על טמא טהור ולא על טהור טמא.

*

כדי לפסוק הלכה, ולזכות לכוון לאמיתתה של תורה ולגילוי רצון ה' יש צורך בארבעה שלבים:

ללמוד את הסוגיה בעיון ובעומק, וללמוד היטב את הראשונים האחרונים וגדולי הפוסקים. להכיר היטב את המציאות. ביחס להלכות נידה יש להכיר את המציאות הפזיולוגית האנטומית והרפואית.

להכיר את המציאות האנושית של השואלים.

לשקלל את כלל הדברים הללו.

הגר"א מסביר שזו משמעות המונח "אמת לאמיתה" – שקלול האמת של ניתוח המציאות עם האמת של ניתוח יסודות הסוגיה.

בנוסף לכל אלה, צריך הפוסק להתפלל לסיעתא דשמיא, הקיימת למי שמוטל עליו עול ההוראה. בעת שישבתי בבית ההוראה של העדה החרדית בירושלים, ושמשתי את הרב שלום אייזן זצ"ל, זכיתי לשמוע ממנו פעמים רבות שהוא מתפלל לפני הפסיקה שלא ישל בדבר הלכה.

לבני היקר אורי יש היכולת בכל ארבעת שלבי פסיקת ההלכה: גם ניתוח וסידור עמוק של הסוגיה מהכללים עד הפרטים, גם הכרת המציאות על כל פרטיה מבחינה מדעית, וגם תשומת לב לשואלים העומדים בפניו.

*

בתחום של הלכות נדה רבו הספרים ועוד יותר רבו ספרי הקיצורים שאינם מבדילים בין דין דאורייתא לדרבנן, מנהג וסתם חומרא. למורה הוראה אסור להסתמך על ספרי קיצורים, גם אם של גדולי עולם, אלא צריך לשקוע בעומקה של הלכה ולהוציא את הפסק המגלה את רצון ה' למקרה הנידון.

לענ"ד הספר יכול לעזור למורי הוראה להקיף את הסוגיה על כל מרכיביה ולהגיע לפסיקת אמת.

הרב אורי כתב את הספר מתוך שקיעה של לימוד בבית הוועד והוראת התחום לתלמידי חכמים צעירים, ואת כל המסקנות שלו העלה מתוך שימוש תלמידי חכמים זקני הדור וצעירים, והכרעותיו הם בבחינת במת ציבור שנאמר לגביה "לפני ה'".

בברכת כהן לבני כהן באהבה

מתוך שמחה של תורה

אביך

תוכן

כרך א

ברכות והסכמות	ז
הקדמה	כט
דברי הקדמה לחלקים הרפואיים של הספר	לט

שער א: טומאת הנדה והזבה

סימן קפג יסודות דיני הנדה והזבה

מבוא רפואי כללי – איברי האגן והמחזור החודשי	5
רחם; 5; חצוצרות; 5; שחלות; 6; צוואר הרחם; 6; נרתיק; 7; המחזור החודשי; 8;	
מבוא רפואי – אי פריין הלכתי	11
חלון הפוריות; 11; הזרעה מלאכותית והזרעה עצמית; 11	
דיני הנדה והזבה – מדין התורה לימינו	13

המקור בתורה; 13; פירוט התנאים שמנו חכמים לטומאות הנדה והזבה; 14; א. שיהיה דם הבא מן המקור; 14; ב. דווקא חמשה מיני דמים טמאים; 14; ג. שתהיה הרגשה; 15; פרטים שנתנו חכמים לטומאות הנדה והזבה; 15; א. "שמטמאה בפנים כבחור"; 15; ב. בין באונס בין ברצון; 16; משך טומאת הנדה והזבה מדין תורה; 17; הגדרת ימי נדה וימי זיבה; 19; מחלוקת הראשונים בביאור "אחד עשר יום שבין נדה לנדה"; 19; א. שיטת רש"י – ימי הזיבה מתחילים רק לאחר ז' ימי נדה שראתה בהם; 19; ב. שיטת הרמב"ם – ימי הזיבה מתחילים לאחר כל ז' ימי נדה; 20; ג. הכרעת הפוסקים; 22; דין שומרת יום כנגד יום כשאינה ראויה להשלים לג' ימי זוב בתוך ימי זובה; 23; משך טומאת הנדה והזבה מדרבנן – תקנת רבי בשדות; 26; "שנים – תשב ששה והן" – טעם התקנה; 27; משך טומאת הנדה והזבה מדרבנן – חומרת רבי זירא; 29; א. טעם חומרת רבי זירא; 29; ב. האם חומרת רבי זירא נוהגת גם בטומאת כתמים?; 31; ג. המנהג השגוי למנות את שבעת הנקיים רק לאחר שבעת ימי הנידות; 33; ד. תוקף חומרת רבי זירא; 33; ה. קיום חומרת רבי זירא במקרה של אי פריין הלכתי; 35; ו. האפשרות להקל בחומרת רבי זירא כשיש לחשוש שלא יעמדו באיסור נדה החמור; 37; איסור נדה בפנויה; 39

מבוא רפואי – תחושות גופניות סביב הוסת	41
הרגשה סימן או סיבה ומהן ההרגשות המטמאות	43
הרגשה – 'סימן' או 'סיבה'; 44; מחלוקת הראשונים; 44; א. שיטת רש"י: הרגשה סימן; 45; ב. שיטת תוספות, הרמב"ם ורוב הראשונים: הרגשה סיבה; 46; מה היא ההרגשה המטמאת; 48; א. נודעזע גופה; 48; ב. פתיחת המקור; 48; ג. הרגשת זיבת דבר לח; 49; ד. דין הרגשות בימינו; 51; ה. הרגשות הווסת; 54	

- דילמא ארגשה ולא אדעתה 59
 כתם שנמצא במצב שעשוי לטשטש את ההרגשה – דילמא "ארגשה ולא אדעתה" 59; דין כתם אחר תשמיש ואחר מי רגלים 68
 דין הרגשה בלא ראייה 71
 פסיקת ההלכה כשהרגישה ולא ראתה 72; האם חומרת תרומת הדשן היא גם כשבדקה מיד או רק אם שהתה מעט מלבדוק 76; לפוסקים המקיימים את פסק תרומת הדשן – באיזה הרגשות יש לקיים חומרא זו 77

סימן קכח דיני מראות דמים

- מבוא רפואי – סוגי מראות שאינם אדומים 83
 דיני מראות דמים 85
 "חמשה דמים טמאים באשה" 85; הפסיקה בין דם לדם אחר חכמי הגמרא 87; דין דם צהוב, דם ירוק ודם לבן 88; דין מראה חום 91; דין מראה אפור 93; דין מראות טהורים סמיכים ועבים 94; דרך ראיית המראות 96; זמן הבדיקה 96; אופן הבדיקה 97; שינויים בגווני המראה 98; א. מראה שהשתנה מטהור לטמא ולהפך 98; ב. מתי תולים לומר שראיית לילה לא היתה טובה 100; ג. חשש להשתנות המראה מטהור לטמא 101; ד. הצטברות אדמומית בשולי המראה 102; האם נכון להשהות הכרעה כשהמראה אינו אסור מצד עצמו 104
 נאמנות האשה במראות 107
 הערות בדיני הוראת חכם 109; חוות דעת שנייה בפסיקת הלכה 109; בדין הוראת חכם לעצמו 110
 מבוא רפואי – רצפת האגן 113
 ראיות חריגות 115
 דם יבש וחתיכות היוצאות מאותו מקום 115; א. ההבחנה הדינית בין דם לחתיכות 115; ב. אופן ההבחנה בין דם לחתיכות מותרות 116; ג. משך בדיקת דם על ידי שרייה במים 116; ד. גדר מים פושרים 118; ה. גודל החתיכות שכשלא נימוחו אינן מטמאות 118; ו. דין דם יבש שאינו נימוח 120; ז. דין חתיכה שלא נימוחה שהיה על גבה לחלוחית דם 121; ראיה שלא כדרכה – דין ראית דם בשפופרת ובחתיכה 123; א. היתר ראיית דם בשפופרת 123; ב. דין דם בחתיכה – סוגיית הגמרא 124; ג. שיטות הראשונים בביאור הסוגיה 126; ד. פסיקת ההלכה במחלוקת רש"י והרמב"ם 127; ה. פסיקת ההלכה במעשה שהביא הר"ש מקוצי 129

סימן קצ דיני כתמים

- מבוא רפואי – דימומים ממקור רחמי – בהשפעה הורמונלית או חוסר איזון הורמונלי 133
 אמצעי מניעה הורמונליים 133; דימומים לא סדירים או בין וסתיים 133
 יסודות דיני כתמים (סעיף א) 149
 יסוד דין תלייה בכתמים 135; דין גזירת כתמים בזמן הזה 136; גדר טומאת כתמים 138
 גזירת כתמים בקטנה (סעיפים ב-ד) 141
 גזירת כתמים אצל ארבע נשים המסולקות דמים 141; טעם היתר הכתמים בקטנה וגדרו 142; בגדר קטנה 144; הגדר של "לא הגיע זמנה לראות" 145; דין קטנה שדמיה אינם מסולקים 147; אופן חילוק הראיות 149; קטנה שלא הגיע זמנה לראות שהוחזקה לראות, החוזרת להיות בחזקת שאינה רואה 150

153	כתמים פחות מכגריס (סעיפים ה-ט)
157	יסוד דין תלייה במאכולת 153; גודל כגריס של פול 155; צורת הכתם 156; תלייה במאכולת בימינו 157; מקום מציאת הכתם שניתן לתלותו במאכולת 158; דין צירוף כתמים הפחותים מכגריס ודין כתמים שנמצאו על הבשר בצורות משונות 160; דין צירוף כתמים לשיעור כגריס כשמחבר אותם מראה שאינו נוטה לאדום 163; אפשרות תלייה בכתורמוס 164
167	גזירת כתמים בדבר שאינו מקבל טומאה (סעיף י)
167	יסוד היתר גזירת כתמים בדבר שאינו מקבל טומאה 167; טעם היעדר גזירת כתמים בדבר שאינו מקבל טומאה 168; דין כתמים על דבר המקבל טומאה מדרבנן 169; דין הרואה כתם על תחבושות הגייניות 170
173	גזירת כתמים על בגד צבעוני (המשך סעיף י)
173	דין גזירת כתמים על בגד צבוע 173; טעם היתר גזירת כתמים בבגדים צבעוניים 174; דין כתם שנמצא על בגד שחלקו לבן וחלקו צבעוני 176; א. כאשר אין בחלק הלבן לבדו שיעור כגריס 176; ב. כאשר בצירוף שני חלקי לבן שיש חלק צבוע ביניהם קיים יחד שיעור כגריס 177

דיני תליות בכתמים

181	מבוא רפואי – דימומים שאינם ממקור מערכת הרבייה
181	דימומים ממקור מערכת העיכול 181; מחלות עור 181
183	דיני כתמים שנמצאו במקום שאין דרך דם המקור להגיע לשם (סעיפים יא-יד, לב)
183	הערת פתיחה לדיני תליות בכתמים 183; שאלת אפשרות הגעת הכתם מהמקור והדין שאין תולים טומאה וטהרה ממקום למקום 183; המקומות בגוף שיש לחשוש שיבוא לשם דם מן המקור 185; א. בכפות הרגלים 185; ב. באורך הרגלים 186; ג. בידיים 187; ד. למעלה ממקום התורפה 189; המקומות בבגדים שיש לחשוש שיבוא לשם דם מן המקור 190; א. למעלה או למטה מן החגור 190; ב. כתם בבגד חיצוני ובבגד פנימי 192; ג. כתם שנמצא על השרוול 193; ד. כתם הנמצא על חלוק שדרכה להתכסות בו בלילה 194; ה. כתם שנמצא על דבר אחר 195
197	תליית כתמי דם במקור חיצוני (סעיפים יא-יב, טז-יט, כא-ל)
197	שחטה בהמה חיה ועוף, נתעסקה בכתמים, או עברה בשוק של טבחים 197; דין עיר שיש בה חזירים 198; המקומות שבהם נמצא הכתם שניתן לתלותו בגורמים חיצוניים 199; מקרים שבהם תולה גם כשמצאה על בשרה 201; תלייה במכה 203; א. מקרים שבהם תולה, אף שהכתם אינו כנגד מכתה 204; ב. תלייה בבנה ובבעלה 204; השוואת צבע הכתם לדבר שתולה בו 206; אפשרויות התלייה כשנתעסקה בדבר שיש בו כמה גוונים 208; תליית מראה טמא כאשר יש מראה טהור שכנראה יצא ממקורה 208; כשכמות הדם שנמצאה גדולה מן הכמות שיש לתלות בה 210; א. כשהפער הוא פחות משיעור כתם 210; ב. התעסקה בכגריס ונמצא כתם הגדול מכשני גריסים 211; ג. כשהפער הוא כשיעור כתם, אך הגודל הכללי הוא שני גריסים בלבד 212; ד. כשאינה יודעת בכמה נתעסקה 213; ה. מצאה כתם גדול ובתוכו מאכולת 213; ו. שתי נשים שנתעסקו יחד בדם ונמצא על כל אחת כשיעור שנתעסקו בו 215; תלייה ללא מקור מסוים לתלות בו – מצאה כמה כתמים, שאחד מהם ודאי טהור 215; א. כשהכתמים הם באותו הצבע 215; ב. כשהכתמים הם בצבעים שונים 217
219	בדיקת כתמים באמצעות העברת סממנים (סעיף לא)
223	דיני כתמים על ערי בדיקה
223	דיני כתמים על ערי בדיק 223; א. דין פחות מכגריס על ערי בדיקה 223; ב. "טחתו בירכה" 224; ג. בדיקה בעד בדוק, והניחתו לאחר זמן 227; ד. בדיקה בעד הבדוק לה והמתנה מלהסתכל בו אחר הבדיקה ויש לה במה לתלות 228; דיני כתמים על

עד שאינו בדוק 229; א. יסוד דיני כתמים על עד שאינו בדוק 229; ב. בדקה בעד שאינו בדוק וקודם שהסתכלה בו טחתו בירכה 233; ג. בדקה בעד שאינו בדוק לה והמתינה מלהסתכל בו אחר הבדיקה ויש לה במה לתלות 234; **גדרי עד בדוק ושאינו בדוק 235;** א. שיטת התוס' והרמב"ן: "בדוק" – שעיינה בו בסמוך לפני הבדיקה; "אינו בדוק" – שעיינה בו שלא בסמוך 235; ב. שיטת הרשב"א: "בדוק" – שעיינה בו אפילו שלא בסמוך לפני הבדיקה; "אינו בדוק" – שלא עיינה בו כלל אלא רק נטלתו ממקור שמור 235; ג. שיטת הראב"ד: גם אם בדקה בעד שאינו בדוק – אם מצאה בבדיקה טמאה 236; ד. פסיקת המחבר והרמ"א 237

כתם בבגד שאינו בדוק (סעיף לט) 239.....

גדר בגד שאינו בדוק 240

תלייה בנשים אחרות ובעצמה בזמנים ובמצבים שונים 243.....

כתם שמוטל בספק בין שתי נשים, כשהן שוות 243; כשהראשונה בדקה את החלוק לפני שהשאלה לשניה (סעיף מ) 243; **תלייה באשה אחרת, כאשר יש ביניהן הברל דיני (סעיפים מא-מג) 245;** א. תלייה בנכרית 245; ב. תלייה בנדה 247; ג. תלייה בנדה כשעבר זמן רב מראייתה אך טרם טבלה 249; ד. תלייה ביושבת על דם טוהר ובבטלה 249; ה. תלייה ברואה כתם 251; **תלייה בעצמה, בזמן אחר 252;** א. תלייה בימי נדתה 252; ב. תלייה בימים שלא היתה מסולקת דמים 252; **תלייה באשה אחרת או בעצמה, כאשר החלוק התכבס 253;** הוכחת מקור הכתם מבין שתי נשים על פי מיקומו 259; נשים שהיו במטה או בספסל ונמצא כתם תחת אחת מהן 260; **תלייה באשה אחרת כאשר יש ביניהן הברל מציאותי 263;** תלייה באשה מסוימת לאור בדיקות פנימיות 265; א. מחלוקת הראשונים איזו בדיקה מועילה לתליית כתמים באחרות 266; ב. האם "בשיעור וסת" היינו משעת המציאה או משעה שיכול היה לצאת מהגוף 268; **דין תלייה כשאחת מהנשים התעסקה בדם (סעיף נג) 269**

סימן קכז דיני תלייה במכה

מבוא רפואי – דימומים ממערכת הרבייה שאינם תלויים בהשפעה הורמונלית 273.....

רחם 273; צוואר הרחם 276; נרתיק 277

דיני תלייה במכה 279.....

יסוד דין תלייה במכה 279; אופן התלייה במכה 280; א. האם תולים בכל מכה או דווקא במכה שיודעת שמוציאה דם 280; ב. פסיקת ההלכה בתלייה בשעת וסתה ושלא בשעת וסתה 283; ג. תלייה במכה כשאינה יודעת שיש לה מכה, אך הדם שעל העד נמצא תמיד בצידו 289; ד. תלייה במכה עקב כאב כשאינה יודעת שיש לה מכה 290; ה. תלייה במכה שאצל בעלה 291; ו. דם מכתה שונה מדם וסתה 292; ז. תליית דם מרובה במכה 294

סימן קצא דיני דם במי רגלים

מבוא רפואי – דימומים ממערכת השתן והכליות 297.....

דיני דם במי רגלים 299.....

מחלוקת רבי מאיר ורבי יוסי בדין דם עם מי רגלים 299; א. שיטת רש"י, הרמב"ם והרשב"א: ר' יוסי כלל אינו חושש לדם במי רגלים 300; ב. שיטת התוספות והרא"ש: רבי יוסי מצריך תנאי אחד לטהר 301; ג. שיטת המהר"ם: ביושבת רבי יוסי מטהר רק במזונקת ונמצא הדם במים בלבד 302; ד. שיטת הר"ן: ביושבת ר' יוסי מטהר רק כשנמצא דם במים 302; ה. שיטת רבינו חננאל: ר' יוסי טיהר רק משום נדה ולא משום כתם 303; ו. פסיקת המחבר והרמ"א 305; **דין דם שאחר מי רגלים 305;** א. כשהדם דומה לדם נידות 305; ב. כשהדם שונה מדם נידות 307; ג. כשהדם שאחר מי הרגלים בא יחד עם דם ששונה מדם נידות 309; **דין אשה שנמצאת בקביעות בעקבות דם במי רגלים 309;** אפשרות תליית דם שנמצא בספל בגבר שהשתמש בו 312; פסיקות האחרונים 313

שער ב: וסתות

סימן קפט דיני קביעת הווסתות ועקירתם

מבוא רפואי – וסתות 319

סדירות המחזור החודשי 319; אמנוריאה – אל וסת 319

דיני קביעת הווסתות ועקירתם 323

הקדמה לסוגיית קביעת הווסתות – וסת הגוף ווסת לימים 323; א. וסת הגוף – וסת הקשור להתרחשויות פיזיולוגיות 323; ב. וסת לשעות ולימים – וסת הקשור לזמן 324; ג. סוגי וסתות הגוף והזמן 325; ד. עונה בינונית 326

דין עונה בינונית (סעיף א) 327

דין עונה בינונית בבעלת וסת קבוע ושאינו קבוע 327; גדר עונה בינונית 329

אופן קביעת הווסתות 333

קביעת וסת ההפלה (סעיף ב) 334; קביעת וסת לימי השבוע ולימי החודש (סעיף ו) 335; א. קביעת וסת לימי השבוע 335; ב. קביעת וסת לימי החודש 336; ג. קביעת וסת הדילוג (סעיפים ה, ז, יא) 339; אין חוששת לווסת הדילוג קודם שייקבע 341; ד. קביעת וסת לדילוג חלילה (סעיף ח): 342; ה. קביעת וסת הסירוג (סעיף ט) 343; ו. וסת לשעות ולא לימים (סעיף ג) 344

פרטי דינים בחישוב וסתות הזמן 347

קביעות נוצרת רק באותה עונה (סעיף יג) 347; האם רק העונה שבה התחילה את הראייה משמעותית לקביעת הווסתות 349; חשש וסת בימי המבוכה 350; דין קביעת וסת בימי נידות ובימי זיבות 351; דין קביעת וסת בתוך וסת 355

אשה ששינתה ראיותיה – מתי חוששת (סעיפים יד-טז) 359

ראתה בהפלגה גדולה מקביעותה 359; שינתה לראות בהפלגה קטנה מקביעותה 360; הקדימה לראות קודם קביעותה לימי החודש 361; כשראתה פעמיים בתוך החודש ושבה וראתה ביום החודש לראייתה הראשונה 362; שינתה הפלגתה הקבועה פחות משלוש פעמים ושבה לקביעותה 363; בעלת וסת קבוע שלא ראתה בעונת וסתה אך גם לא שינתה לזמן אחר 365; א. הדין בווסת החודש 365; ב. הדין בווסת ההפלגה 366; הצורך בבדיקה כדי לעקור וסת וכדי שלא לחשוש לעונת וסתה שלא ראתה בה 370; בעלת וסת קבוע שנעקר וסתה בשלוש פעמים אולם לא נקבע לה וסת אחר 370

דיני קביעת וסתות הגוף ועקירתם 373

וסת־הגוף־סיבה 373; א. אופן קביעת הווסת 373; ב. וסת לימים ולגוף־סיבה כשהקדימה את הפעולה הגורמת לראייתה ואף על פי כן ראתה ביומה 377; וסת־הגוף־סימן 380; א. קביעת וסת־הגוף־סימן בלא קביעות לימים 381; ב. דין וסת לימים ולגוף־סימן 382; ג. ראתה פעמיים לגוף־סימן ולימים ובפעם השלישית ראתה רק לאחד מהם 384; ד. ראתה פעמיים לגוף־סימן ולימים ובפעם השלישית הקדימה את סימן גופה יום קודם קביעותה וראתה ביום קביעותה 384; ה. וסת־הגוף־סימן שטרם נקבע בשלוש פעמים 385; ו. חששות הווסת כשראתה פעמיים וסת־הגוף־סימן 386; ז. אין קביעת וסת־הגוף־סימן לסימנים משתנים 386; האם וסת לאכילת מאכלים חריפים דינו כווסת־הגוף־סימן או כווסת־הגוף־סיבה 387; עקירת וסתות הגוף 389

קביעת וסת בראיית כתמים ובבדיקות (סימן קצ סעיף נד) 391

דין קביעות וסת במסולקות דמים 393

הקדמה 393; בזמן חרדה 393; קביעת וסתות בקטנה 396; א. וסת שאינו קבוע אצל קטנה 396; ב. גדר קטנה 397; ג. האם ראייה ראשונה של קטנה מצטרפת לקביעת וסתותיה 397; ד. קטנה שהוחזקה לראות דמים ואחר כך הפסיקה לראות ג' עונות 398; ה. קטנה שהוחזקה לראות, הפסיקה ג' עונות ושוב חזרה לראות 400; קביעת וסתות אצל זקנה 404; א. גדרה של זקנה 404; ב. דין זקנה בראיות שאין בהן קביעות וסת 406; ג. זקנה שלא ראתה שלוש עונות ושוב לראות פעם אחת בעונת וסתה 406; קביעת וסתות אצל מעוברת ומניקה 408; א. חשש וסתות במעוברת 408; ב. דין מניקה כדין המעוברת לעניין וסתות 408; ג. גדר מעוברת לעניין וסתות 409; ד. גדר מניקה לעניין וסתות 411; ה. קביעת וסתות אצל מעוברת ומניקה 412; ו. חשש לווסת אצל מעוברת ומניקה 413; ז. ממתי מעוברת ומניקה חוזרת לחשוש לקביעות הווסתות שהיו לה 415

סימן קפז דיני רואה מחמת תשמיש

דין רואה מחמת תשמיש 419

יסוד הדין בגמרא – מתי מוחזקת כרואה מחמת תשמיש 419; סמיכות הראייה לתשמיש 420; רק אם הראיות מחמת התשמיש היו ברציפות 423; האם רואה מחמת תשמיש אסורה מחמת שקבעה וסת, או גם מחמת חזקת החולי שבדבר 425; שלוש ראיות ושלשה בעלים 426; א. האם מותרת לבעל שלישי? 426; ב. האם הראייה הראשונה נחשבת למניין שלוש ראיות? 427; בדיקת השפופרת 428; בדיקת שפופרת בבעל ראשון או שני 431; א. שיטת רש"י: בדיקה הותרה רק בבעל שלישי 432; ב. שיטת רוב הראשונים: בדיקה מותרת גם בבעל ראשון 432; ג. שיטת הרמב"ם: הבדיקה אינה מתירה אשה לבעל שנאסרה עליו 433; ד. פסיקת ההלכה 434; תוקפה של בדיקת השפופרת 435; ביאה שלא ראתה בה דם כבדיקה להתיר 435; תלייה בלידה 436; דין רואה מחמת תשמיש בימי טהרה של יולדת 439; תליית הראייה מחמת תשמיש בווסת 439; כשרואה מחמת תשמיש בזמנים מסוימים 442; רפואה לרואה מחמת תשמיש 445; א. רפואה על ידי הפחדה הגורמת להפלת חתיכת דם 445; ב. שאר רפואות לראייה מחמת תשמיש 447; תליית ראיות דם בשעת תשמיש בדם בתולים 448; חיוב הגירושין כשהוחזקה לראות מחמת תשמיש 450; דין אשה שאינה יכולה להיטהר 452

סימן קפד דיני פרישה סמוך לווסת

פרישה ובדיקה בעונת הווסת 455

הקדמה – וסתות דאורייתא או דרבנן 455; פסיקת ההלכה האם וסתות דאורייתא או דרבנן והנפקא מינה לעניין בדיקה בשעת הווסת 457; מקור חיוב הפרישה ותוקפו 458; זמן חיוב הפרישה ואורכה 459; משך עונת הפרישה 461; א. גדרה של עונת הווסת 465; ב. עונת הווסת כשמסופקת אם העונה ביום או בלילה 467; ג. עונת הווסת כשראייתה נמשכה יותר מעונה אחת 468; ד. משך הפרישה בווסתות הגוף 471; ה. משך הפרישה בווסתות לגוף ולימים 473; ו. משך הפרישה בווסת לשעות ולא לימים 475; גרדי הפרישה 476; הבדיקה בעונת הווסת 479; א. חיוב הבדיקה בעונת וסתה של בעלת וסת קבוע והדין אם עבר היום ולא בדקה 479; ב. חיוב הבדיקה בעונת וסתה של בעלת וסת שאינו קבוע והדין אם עבר היום ולא בדקה 482; פסיקת ההלכה בבדיקות בעונת הווסת 483; א. אם לא בדקה בשעת וסתה 483; ב. בעלת וסת קבוע שאחריה בדיקתה 484; ג. דרך הבדיקה בשעת וסתה 484; דין הפרישה ביוצא לדרך 487; א. גדר יוצא לדרך שחייב לפקוד את אשתו 491; ב. האם דין הבא מן הדרך כיוצא לדרך 492; ג. דין ליל טבילה 493; מתי הבעל צריך לברר 493; א. מהי "עונה" שאם שב בתוכה אינו צריך לשאול? 495; ב. שיטת הרמב"ם: גם אחר עונת הווסת אינו צריך לשאול 496; ג. פסיקת ההלכה 497

סימן קפו דיני בדיקות לפני תשמיש ואחריו

מבוא רפואי – דימום לאחר תשמיש 501

דיני בדיקות לפני תשמיש ואחריו 503

יסוד הדין ומקורו – בדיקות לפני תשמיש ואחריו במשנה ובגמרא 503; שיטות הראשונים 505; א. שיטת רש"י ורוב הראשונים: "כל לבעלה לא בעיא בדיקה" 505; ב. שיטת ר"ח: בעלת וסת שאינו קבוע חייבת בדיקות לפני ואחריו תשמיש 508; ג. שיטת הרי"ף: בעלת וסת שאינו קבוע צריכה לבדוק שאינה רואה מחמת תשמיש 509; ד. שיטת הרמב"ם: בדיקות בשעת תשמיש נאמרו גם בבעלת וסת קבוע 514; ה. הכרעות הפוסקים 517; א. הכרעת המחבר והרמ"א 517; ב. למאן דאמר 'כל לבעלה לא בעיה בדיקה' – האם ראוי להחמיר לבדוק ממידת חסידות? 518; ג. שיטת הש"ך וההנהגה הלכה למעשה בימינו 520; דין בעלת וסת חצי קבוע 522; בדיקות בימים שבהם מוגדרת כבעלת וסת קבוע 523

סימן קפה דיני נאמנות האשה

נאמנות האשה 529

נאמנות האשה במראות 529; נאמנות האשה על עצם טהרתה 530; פקיעת נאמנות האשה 531; השבת נאמנות שהתערערה 532; האמתלות המתקבלות 534; אמתלאות שאינן מתקבלות 535; עדות אשה כנגד עדות הפוסק ועדותה כנגד עד אחד המעיד על הפסק שקיבלה 539

דין נטמאה בשעת תשמיש 541

כרך ב

שער ג: מעגל חיי הנישואין

סימן קצב דיני דם חימוד

מבוא רפואי – דם חימוד ומניעת חופת נדה 549

תזמון וסת (לצורך מניעת חופת נדה) 549

דיני דם חימוד 551

יסוד גזירת חכמים לחשוש לדם חימוד 551; חשש דם חימוד – בין ראתה ובין לא ראתה 553; אופן ההיטהרות מחשש דם חימוד 554; א. שיטת הרשב"א: אינה צריכה בדיקות כלל ועיקר 555; ב. שיטת הראב"ד והרמב"ן: אינה צריכה בדיקת הפסק טהרה אבל צריכה בדיקה אחת לשבעה נקיים 555; ג. שיטת הרא"ש: אינה צריכה בדיקת הפסק טהרה וגם בדיקות שבעה נקיים 558; ד. שיטת יש אומרים בר"ן: צריכה גם בדיקת הפסק טהרה וגם בדיקות שבעה נקיים 558; ה. פסיקת המחבר והרמ"א 559; זמן ישיבת הנקיים משום דם חימוד 559; פסיקת ההלכה בדיון הבדיקות כאשר הרחיקה טבילתה מהחופה או מהביאה 561; דין אשה שישבה נקיים משום דם חימוד ואחר ביטול או דחייה נתבעה בשנית להינשא 562; דין דם חימוד במחזיר גרושתו 566

דין כלה שנכנסה לחופה קודם היטהרותה 569

כלה שנאסרה לפני ביאה ראשונה 569; כלה של תלמיד חכם שלא נטהרה משום דם חימוד 571; אופן הפרדת חתן וכלה שנאסרו קודם ביאה ראשונה 574; א. האם צריך שמירה כפולה גם לחתן וגם לכלה או די בשמירה לאחד מהם 574; ב. האם השמירה הינה דווקא בלילה או גם ביום 575; היתר ייחוד חתן וכלה אחר שנאסרו מחמת דם בתולים 577; היתר ייחוד לחתן וכלה שנאסרו קודם תשמיש אולם אחר שיכלו לשמש 578

סימן קצג דיני דם בתולים

מבוא רפואי – דם בתולים 583

דיני דם בתולים 585

דם בתולים כגורם לטומאה 585; בטעם גזירת חכמים לאסור דם בתולים 588; אופן הפרישה מחמת דם בתולים 589; האם דין "בועל בעילת מצווה ופורש" הוא דווקא כשיצא דם או לאו 590; ממתי נאסרת כשלא היה דם בביאת מצוה 591; טהרה מדם בתולים 593; דיני הרחקות בטומאה מחמת דם בתולים 595; דם בתולים אחר ביאה ראשונה 596; גזירת דם בתולים בביאה ראשונה כשהתבתקו הבתולים קודם הביאה 598

סימן קצד דיני טומאת היולדת וטהרתה

מבוא רפואי – הריון, לידה והפלה 603

הריון 603; לידה 604; מקורות אפשריים לדימומים בזמן הריון ולידה 606

דיני טומאת היולדת 611

יסודות דין טומאת היולדת 611; גדר טומאת היולדת 612; דין פרישה עונה בסוף ימי טוהר 613; א. משך הפרישה 614; ב. טעם הפרישה בסיום ימי הטוהר 614; ג. פרישה בסוף ימי טוהר בימינו 615; דין היולדת בזוב 616; דין ראיית דם בתוך ימי טומאת הלידה לאחר שסיימה לספור שבעה נקיים 619; ראיית דם טוהר אחר שספרה

ז' נקיים 621; התפשטות הגזירה שלא לבעול בדם טוהר ותוקפה 622; קולות בדם טוהר 624; א. כשאומרת ברי לי שלא הרגשתי בבדיקת עד בדם טוהר 624; ב. דין כתמים בדם טוהר 625; ג. ברכה בטבילה מדם טוהר 626; ד. ראתה דם טוהר בשעת תשמיש 626; ה. בדיקה אחת בשבעה נקיים בהיטהרות מדם טוהר 627; ו. דין רואה מחמת תשמיש בימי טהרה של יולדת 627; מנהג הטועים שלא לשמש "עַד מְלֵאת יְמֵי טְהָרָה" 627

הפלה ודין פתיחת הקבר 631

הפלה בשלב מוקדם – פתיחת הרחם 631; א. "אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם" 632; ב. שיעור פתיחת צוואר הרחם שאומרים בו "אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם" 633; ג. האם יש פתיחת הקבר בהפלה קודם ש"נגמרת צורת הולד" 635; ד. דין מפלת לאחר ארבעים יום כאשר לא נגמרה צורת הולד 636; ה. פתיחת הקבר כשלא יצא דבר 637; ו. דין פתיחת הקבר מבוחר – בדיקת רופא 638

פרטים בדין היולדת 641

דין המפלת צורות משונות 641; א. גוף אדם ופני חיה אינו כלום, שהעיקר תלוי בפנים 642; ב. מחלוקת הראשונים במפלת דמות נחש 643; ג. המפלת חתיכה שיש בה עצם 644; המפלת עוברים עם חוסרים ופגמים שונים 645; א. גוף אטום 645; ב. ושט אטום; עין אחת; ירך אחת 647; ג. ולד עם כנפיים; ולד כמין דקל 647; ד. שני גבים ושני עמודי שדרה 648; המפלת שפיר ושליא 648; א. המפלת שפיר 648; ב. המפלת שליא 650; ג. ההלכה בימינו שאיננו בקיאים בצורות הולד, בגונו השפיר ובשיעורי השליא 651; ד. דין שליא שיצאה לאחר הולד 652; ה. דין שליא שיצאה לפני הולד 654; ו. דין שליא שיצאה בחלקים במשך מספר ימים 654; ז. דין שליא שיצאה יחד עם נפל שאינו בצורת ולד 655; ימי טומאת לידת טומטום ואנדרוניוס 656; אשה שלא ידעה שהיא בהריון והרגישה שהפילה 656; ממתי מחשבים ימי טומאה בנפל שיצא מחותך איברים 657; טומאת הלידה משעה שהוציא ראשו חוץ לפרוודור 660; חישוב ימי טומאת הלידה בלידת תאומים 660; דין טומאת לידה בניתוח קיסרי 661

סימן קצה דיני הרחקות

יסוד דיני הרחקות 665

גדר איסור הנדה על בעלה מדין התורה 665; משך זמן האיסור 666

ההרחקות מדרבנן וחומרות הראשונים והאחרונים 671

איסור קלות ראש 671; היתר ייחוד באשתו נדה 672; איסור נגיעה והושטת חפץ מיד ליד 673; איסור אכילה על שלחן אחד 675; גדר איסור האכילה על שולחן אחד 677; אכילה ושתיה של בעל ואשתו נדה זה משייריו של זה 680; חיוב הרחקת המיטות 684; א. יסוד איסור השינה במיטה אחת 684; ב. שיעור ההרחקה 686; ישיבה ושכיבה על מיטת בן הזוג השני בעת הנידות 688; ישיבה ונסיעה ביחד 690; הסתכלות על אשתו נדה 694; א. יסוד הדין 694; ב. גדר מקומות המכוסים 697; ג. היחס בין ראייה להסתכלות והתבוננות 698; ייחוד בגדים לימי נידותה 699; התקשטות הנדה 700; שמיעת קול זמר של אשתו נדה 703; מלאכות שיש בהן חיבה שאסרו לאשה לעשותן בימי הנידות 704; א. מזיגת הכוס 704; ב. הצעת המיטה 709; ג. רחיצת פניו ידיו ורגליו 711; דין שלוש המלאכות דלעיל לגבי הבעל לאשתו 713; דיני הרחקות בבעל ואשתו נדה כשאחד מהם חולה 714; היתר נגיעה במקום חולי לדעת המחבר 717; מנהג הנשים שלא להיכנס לבית הכנסת בימי ראייתן 718; מנהג הנשים שלא להיכנס לבית עלמין בימי ראייתן 721

שער ד: טהרה

סימן קצו הפסק טהרה ושבעה נקיים

מבוא רפואי - בדיקות פנימיות 727

בדיקות פנימיות 727; כיווץ יתר של רצפת האגן 727

הפסק טהרה ושבעה נקיים 729

הפסק הטהרה 729

מקור החיוב לבדיקת הפסק הטהרה 729; תוקף חיוב בדיקת הפסק הטהרה 731; דין הפסק טהרה מיום השני לראייתה ואילך 733; דין הפסק טהרה בבין השמשות 738; תקנת הרשב"א בבדיקת מוך דחוק 739; דין הפסק טהרה ביום הראשון לראייתה 740; א. שיטת הרשב"א - הפסק טהרה מועיל גם בראשון לראייתה 741; ב. שיטת הרמב"ם - הפסק טהרה מועיל רק בשני לראייתה 742; ג. פסק המחבר במחלוקת הרשב"א והרמב"ם 742; ד. דין הפסק טהרה קודם שקיעה כשהתפללו ערבית או קיבלו שבת 744; רחיצת אותו מקום בהפסק טהרה 746

דין פולטת שכבת זרע 749

פולטת שכבת זרע סותרת יום פליטתה 749; האם דין פולטת שכבת זרע נאמר לטהרות או גם לבעלה 750; משך החשש לפולטת שכבת זרע 751; חומרת תרומת הדשן להוסיף יום לדין פולטת שכבת זרע 754; המנהג לא להתחיל נקיים עד תום ז' ימים מתחילת הראייה 755; חומרת מהרי"ק ותרומת הדשן לגזור לא שמשא אטו שמשא 757; חיוב המתנת שש עונות מדין פולטת שכבת זרע כשטבלה קודם זמנה 759; א. טבלה ושמשא ביום השביעי 759; ב. טעתה וטבלה ושמשא באחד הימים הקודמים 760; האם הליכה מסלקת את שכבת הזרע באופן שלא תחוש שמא תפלוט 762; קינוח ורחיצה לסילוק שכבת הזרע כדי שלא לחשוש שמא תפלוט 763; פסיקת ההלכה בחומרות תרומת הדשן והסמ"ק לפוסקים כרמ"א 765

שבעה נקיים 769

האם יום הפסק הטהרה עולה למניין שבעה נקיים 769; לבישת בגדים לבנים 770; מחלוקת התנאים והאמוראים במספר הבדיקות בשבעה נקיים 773; בדיקות שבעה נקיים לכתחילה 774; בדיקות שבעה נקיים בדיעבד 776; א. בדיקה באמצע שבעת הנקיים 776; ב. פסיקת ההלכה במחלוקת רב ורבי חנינא 778; ג. בדקה ראשון, שמיני ובאחד הימים שביניהם 781; זמן הבדיקה 783; א. מעלת הבדיקה לאור היום 783; ב. דין בדיקת שבעה נקיים הנעשית בלילה 784; ספירת שבעת הנקיים 785; ראיית דם בתוך שבעה נקיים 788; דין תליית כתמים ב-ג' ימים ראשונים של שבעה נקיים 789

גדרי הבדיקות 791

סוג בד הבדיקה 791; צבע בד הבדיקה 793; אופן הבדיקה 794; פצעים בהפסק טהרה ובשבעה נקיים 800; דין הבדיקות לשוטה 804; ריבוי בבדיקות 805

סימן קצו דיני זמן הטבילה

חיוב הטבילה 809

זמן הטבילה 809

חיוב טבילה בזמנה 811; טבילה בשבת 813; טבילה ביום - בשביעי לנקיים ובשמיני משום גזירת סרך בתה 818; גזירת סרך בתה - טבילה בשמיני במקום צורך 823; גזירת סרך בתה בדיעבד 824; טבילה ביום שביעי כשמגיעה לביתה בליל שמיני 826

סימן קצח דיני חציצה ואופן הטבילה

יסודות דיני חציצה 837

מקור איסור החציצה בטבילה 837; שיעור החציצה 838; מחלוקת הרמב"ם והגאונים ביחס השיער לגוף לעניין חציצה 840; דין הקפדה בחציצה 841; דבר שרוצה בחציצתו, אולם לעיתים מקפדת להסירו 843; דברים רפויים 845; א. חוטי צמר, פשתן ורצועות שמניחה האשה על ראשה 845; ב. חוטי צמר ופשתן המונחים על שאר גופה 846; ג. חציצה באריגים המונחים על השיער 847; ד. חציצה בתכשיטים וחבישות רפואיות 851; ה. חציצה בבגדים 852; טבילה לכתחילה עם מיעוט שאינו מקפיד ועם דברים רפויים 853; בית הסתרים 855; מקום הבלוע 857; חציצה ע"י הגוף עצמו 858; א. דין בית הקמטים 858; ב. קפל בבשר במקום שאין דרכו להיות מקופל 859; ג. דין השפתיים, חלל הפה והעיניים 859; חציצה אגב אחיזה בחפץ או באדם 861

פרטי דיני החציצה 865

פרטים בדין חציצה בבית הסתרים 865; א. חציצה בפה 865; ב. חיוב ניקוי בית הסתרים כשאין ידוע על חציצה או לכלוך 867; ג. תליית חציצה שנמצאה בבית הסתרים לאחר טבילה 868; ד. דברים התחובים בסדקי הרגל 868; ה. חבישות והתקנים רפואיים בבית הסתרים 869; ו. ניקוי בית הסתרים מהפרשות ולכלוכי הגוף 870; שיעור ונספחים 870; א. קשרים הנעשים מחמת מוזיקים 872; ב. שערות בשאר הגוף 874; ג. שערות הדבוקות למכה ושערות הריסים הדבוקות זו בזו 874; ד. כינים שבשיער 875; לכלוך וצבע שעל הגוף 875; א. לכלוכי זיעה 875; ב. לכלוכים המתגבשים על העור 876; ג. לכלוכים חיצוניים 876; ד. צבע 881; ה. חציצה בצבע המצוי על גופם של בעלי אומנויות 883; ו. עפר 884; דיני חציצה בעיניים 885; א. דין לפלוף שבעין 885; ב. דין כחול שבעין 889; חציצה בפצעים ובעיות רפואיות 889; א. דין דם ומוגלה היוצאים ממכה 889; ב. דין חציצה בתחבושת שעל המכה 895; ג. דין דברים התקועים ותחובים בבשר 896; לכלוך בציפורניים ומנהג הנשים לטויל ציפורניהן לטבילה 899; א. יסוד דין החציצה בלכלוכים בציפורניים 899; ב. צואה שתחת הציפורן לעניין נטילת ידיים 900; ג. ההקפדה בכלוך בציפורניים 903; ד. יסוד מנהג הנשים לטויל צפרניהן לפני הטבילה 904; ה. חיוב נטילת ציפורניים לטבילה בחול המועד, בשבת וביום טוב 906; ו. לכלוך בציפורניים שאין האשה יכולה להסירו 908; ז. חציצת ציפורנים גדולות שרוצה להסירן 909; חציצה בחלקים הנתלשים מן הגוף 913; א. ציפורן שנתלשה באופן חלקי 913; ב. אבר ובשר שנתלשו באופן חלקי 916

מבוא לדיני חציצה עם התקנים רפואיים 921

התקנים רפואיים 921

התקנים רפואיים הקבועים לזמן ארוך 923; גדר 'מקפדת' כאשר מנועה מלהסיר התקן רפואי ויחסה לשאר נשים 925; א. האם צער ומניעה רפואית להסיר חציצה, מגדירים את החציצה כ'חציצה שאין מקפדת להסירה' 925; ב. היחס בין אי הקפדתה של חולה לשאר נשים 926; תוקף גזירת חכמים כשלא ניתן ליישמה 927; איזה משך זמן נחשב כמקום עיגון, שנוכל לומר שחכמים לא גזרו בכך 928

מקום הטבילה 931

טבילה על גבי כלים 931; א. שיטת הראב"ד והרשב"א - בטבילה על גבי כלי קיימת גם גזירת מרחצות 932; ב. שיטת הרמב"ם והרא"ש - בטבילה על גבי כלי קיים רק החשש מפחד 933; איסור טבילה במים שעברו על גבי ובתוך כלים 934; א. שיטת הר"ש משאנץ - גזרו בכלים מחוברים מכיוון שהם עשויים לפסול את המים 934; ב. שיטת הרא"ש - מעבר המים על הכלי פוסל את חיבורם למעיין 935; ג. שיטת הרמב"ם - אם כל המים עברו על גבי כלי עם בית קיבול המים נפסלו 936; ד. פסק ההלכה בדיון טבילה על גבי כלי ובמים שעברו על גבי כלים או בתוך כלים 937; ה. טבילה על גבי צינור המחובר לקרקעית המקוה 939; הנחת יד על הטובלת במקוה בשיעור מצומצם ובמקוה בשיעור מרובה 940; טבילה במקום שיש בו טיט 942; טבילה במקום שאינו צנוע או שיראה לטבול בו 944

אופן הטבילה..... 947

תנוחת הטבילה 947; א. מהי התנוחה הנדרשת לטבילה? 948; ב. האם "דרך גדילתה" מעכבת? 950; הכשר מקום הטבילה מבחינת גובה המים 952; שתהה אשה עומדת, רואה ומשגיחה על הטבילה 955; כוונה בטבילה 958; הנהגות סביב הטבילה 960; א. להסתיר את ליל הטבילה 960; ב. שלא לפגוש בדבר טמא ביציאה מהטבילה 961

סימן קצט דיני חפיפה

יסוד דין החפיפה והבריקה..... 965

תקנת החפיפה 965; א. מחלוקת הראשונים האם החפיפה נתקנה לכל הגוף או רק לשיער 965; ב. מהבין עיון הגוף והשיער לבין החפיפה 968; ג. האם סירוק השיער הוא מעיקר תקנת עזרא? 970; חיוב הדחת קפלי גופה והחללים הפנימיים הראויים לביאת מים 973; איסור הדחת קפלי הגוף בשאר משקים 974; אופן החפיפה 975; א. שתהיה החפיפה במים חמים ודין חמי חמה 975; ב. דין חפיפה בחמי חמה 976; ג. באילו חומרים מותר לחפוף את השיער 976; ד. חומרים שאין לחפוף בהם את השיער 977; טבילה ללא חלק מן ההכנות הדרושות 979; א. טבילה בלא עיון הגוף או בלא חפיפת השיער 979; ב. טבילה בלא עיון בית הסתרים שבגופה 980

זמן החפיפה..... 983

זמן החפיפה: בליל הטבילה או מבעור יום? 983; א. שיטת רש"י - לכתחילה תחוף ביום קודם הטבילה 983; ב. שיטת השאילתות - לכתחילה תחוף בלילה בסמיכות לטבילתה 984; ג. שיטת רבינו תם - לכתחילה די בכך שלא תרחיק חפיפתה מטבילתה יותר מיום 984; ד. פסיקת ההלכה 985; זמן החפיפה כשליל טבילתה במוצאי שבת 988; זמן החפיפה כשליל טבילתה בליל שבת 989; זמן החפיפה כשליל טבילתה חל בליל שבת שאחר יום טוב או בליל יום טוב שאחר השבת 989; א. מתי מותר להרחיק את החפיפה מן הטבילה ועד כמה 989; ב. הקפדות הנדרשות כשמרחיקה חפיפתה מטבילתה 993; ג. האכלת ילדים כשמרחיקה חפיפתה מטבילתה 994; ד. דרכי רחיצה בחמין לפני הטבילה בשבת או ביום טוב 996; איסור חפיפה ביום שקודם הטבילה כשמשום אונס תטבול למחרת ביום 997; חפפה ועיינה גופה ביום שלפני טבילתה - עלתה לה טבילה בדיעבד 997; מצאה חציצה אחר הטבילה 998; א. עסקה בדברים החוצצים בין החפיפה לטבילה 998; ב. חפפה ועיינה ואחר הטבילה מצאה דבר חוצץ 1000; ג. חפפה ועיינה סמוך לטבילתה, ולאחר טבילתה עסקה בדבר החוצץ ונמצא על גופה מאותו הדבר 1004; ד. לא עיינה בבית הסתרים, ולאחר הטבילה עסקה בדבר החוצץ ומצאה על גופה מאותו הדבר 1005

סימן ר דיני ברכת הטבילה

ברכת הטבילה..... 1009

זמן הברכה 1009; אופן קיום הברכה כשמברכת אחר כניסתה למים 1010; א. פסיקת ההלכה לעניין אופן הברכה 1012; ב. פסיקת ההלכה מתי מברכת 1013